

Rønshovedgruppen

Dannelse er forudsætning for et civiliseret samfund

Af Lone Nørgård og Kirsten Sarauw

HVAD KAN MAN KENDE et civiliseret samfund på? På, at dets institutioner understøtter og værdsætter en levende sammenhæng mellem fortid, nutid og fremtid. Den liberale engelske politiker og skribent fra den sene oplysningstid Edmund Burke formulerede det således: " et fællesskab om al viden, al kunnen, al dyd og al fuldkommenhed", hvilket indebærer, at linjerne trækkes bagud og fremad mellem generationerne. Burke talte ligefrem om en kontrakt mellem " de levende, de døde og de endnu ufødte".

Altså en forpligtelse ikke bare over for nutidens fællesskab, men over for de slægter, der gik forud og sled med at opbygge samfundet, og de slægter, der kommer efter.

Et barbarisk samfund derimod er kendetegnet ved, at sammenhængen mellem fortid, nutid og fremtid er opløst.

Her findes ingen store fortællinger, der binder mennesker sammen i et historisk og folkeligt fællesskab. Her ved ingen, hvorfra de kommer, og derfor heller ikke, hvor de skal hen. Enhver lever for sig selv, for her og nu og sin egen øjeblikkelige lyst-og lykkeopfyldelse.

Grænseløshed i enhver betydning og hensynsløshed hersker. Høflighedens mening er glemt. Man maser sig frem i køen. Efterlader sine medtrafikanter hjælpeløse i vejkanten. Smider affald fra sig, hvor det kan falde sig. Det kollektive hukommelsestab resulterer i opløsning af institutionernes dyrebare viden og udsletter med et tankeløst fingerknips generationers møjsommeligt indsamlede erfaringer og fornuftige sædvaner. Kort sagt: Efter os syndfloden!

KRONIKØRERNE SER STADIG flere tendenser i retning af et barbarisk samfund.

Derfor har vi sammen med ligesindede taget initiativ til at etablere en gruppe, døbt Rønshovedgruppen, hvis formål er - gennem seminarer og folkemøder - at arbejde for en styrkelse af den almene dannelse i Danmark.

Vi har udformet et papir om dannelsens nødvendighed: " Hvorfor danne?".

Papiret er et foreløbigt signalement af vores tænkning om almen dannelse og udgangspunkt for en videre drøftelse. Vi ønsker at modsige de kræfter i Danmark, som advokerer for en relativistisk samfunds-og kulturudvikling. I stedet vil vi genfinde kvalitetene i vores egen kultur, hvor der er en lang tradition for både folkelig og elitær dannelse. De har befrugtet hinanden, og det kan de fortsat gøre på Danmarks vej i det 21. århundrede.

Der findes i Europa, ikke mindst i Danmark, en udpræget mangel på glæde og stolthed over vores kultur. Det er et krisetegn, som dækker over langt større problemer. Der er tale om et egentligt forfald i den vesterlandske selvbevidsthed: selvhad, relativisme, multikulturalisme, autoritetstab samt tab af almen dannelse og faglig kunnen.

Selvom forfaldet og dets følger efterhånden er velbeskrevne, er der dog langt fra enighed om nødvendigheden af at gøre noget ved det. En betydelig del af den toneangivende offentlighed - ikke mindst den universitære verden - vil anse modsigelse af for eksempel relativisme og autoritetstab som et tilbageslag.

I samme åndedrag vil de bagatellisere historieløsheden og det faglige forfald og dets følger.

Så meget desto vigtigere er det at gøre sig klart, at vi med et dannelsesprogram ønsker at fortsætte den kulturkamp, som blev tydelig med det første årti af det 21. århundrede, hvor der blev trukket nye skel i både åndsliv og politik.

Rønshovedgruppen

At modsige det vestlige forfald og anviser veje ud af det er både et åndeligt og moralsk anliggende. For der er noget, der er bedre og mere værdifuldt end andet. Og det skal vi turde vedkende os.

Et dannelsesprogram kræver desuden en moralsk ansvarlig, vidende og indsigtfuld elite, som har mere og andet for øje end egne snævre interesser. Men dannelse er ikke i sig selv et elitært projekt. Det er i bedste forstand et folkeligt forehavende.

Den omhu, indsigt og viden, som er forudsætningen for et civiliseret samfund, grundlægges i den allertidligste barnealder. Her indlæres modersmålet gennem sproglig og børnesange, overleverede rim og remser, eventyr, bibelhistorie, de første historiefortællinger om dengang, farmor var lille. En fortælling, som gradvist udvides fra det helt nære til de store fortællinger. Al dannelse går fra tilegnelse af det nære til større og større sammenhænge.

Grundlaget for, at processen lykkes, er først og sidst kærlighed til barnet, men også kærlighed til og respekt for de værdier, som skal formidles. Før den nødvendige kritiske træning kommer værdsættelse af ens egen kultur og det at høre til i et bestemt land med et bestemt sprog og en særegen natur og kultur.

Rodfæstethed i egen kultur er forudsætning for udsyn, nysgerrighed og glæde over fremmede kulturer.

Med institutionaliseringen af vore børn fra spædbarnalderen i mange timer hver dag har vi som noget nyt i vor tid overladt størstedelen af opdragelsen og dannelsen af vore børn til professionelt personale. Før var det forældrene/ moderen, som stod som hovedansvarlige for børnenes dannelse indtil skolealderen. Samtalen om, hvad vore småbørnsinstitutioner tilbyder vore børn, har vi endnu til gode. Hvordan formidles for eksempel sprog og begreber, eventyr, fortællinger og historie? Sådan kan og skal vi spørge til hele skoleforløbet. Hvordan forvaltes og formidles den almene dannelse til vore børn? Det er, som om alle fortidens indsigtfulde tanker om en balanceret vekselvirkning mellem krop og sjæl, som er en vigtig del af den almene dannelse, er forsvundet ud af skolens ballast. Klassisk musik og sang har for eksempel så lille en plads, at fødekæden til vore konservatorier er truet. Ved man ikke, at sang løfter stemningslejet og øger evnen til indlæring? Foruden den sproglige nytte: udvidelsen af gloseforrådet, glæden ved poesien, sansningen.

Engang var det solid kundskabsformidling, som stod i centrum for vort skolesystem. Siden 1960'erne er hovedvægten i folkeskolen og gymnasiet gradvist blevet flyttet fra traditionel kundskabsformidling til holdningsbearbejdelse og elevcentreret "læring". De socialt svageste har betalt prisen. Flere og flere forlader skolen som funktionelle analfabeter. Det har spillet en væsentlig rolle i vægtforskydningen, at 68-generationen med dens antiautoritære opgør med fageliten og fortidens kulturarv kom til at præge alle undervisningsinstitutioner fra 1970'erne til nutiden.

Reformpædagogikkens fokus på motivation, lyst, "ansvar for egen læring" og kritisk bevidsthed kom til at erstatte "kedelig" hukommelsestræning og faglig kunnen. Glemte var, at alle slags færdigheder understøtter barnets og den unges selvværd, stolthed og ikke mindst deltagelse i samfundslivet. Faglighed og hukommelse er meget en vigtig del af et barns identitetsdannelse. Ikke mekanisk kundskabsindlæring.

Det er døde bogstaver. Dannelse som liv og ånd indebærer personlig involvering, og at kundskaberne omsættes og sigtes i den personlige "kompost", som igen betyder individets vækst, udvikling og modning.

Rønshovedgruppen

Det er ikke pædagoger, folkeskole- og gymnasielærere, universitetspædagoger eller ministerielle embedsfolk, der skal bestemme, hvordan vore børn skal dannes.

Det er forældrene, det vil sige det danske folk og de folkevalgte politikere.

Vi bliver nødt til at se i øjnene, at der i løbet af de seneste 40 år er sket et katastrofalt tab af både dannelse og faglig kunnen i hele vort undervisningssystem, og tage en debat om, hvordan vi får vendt skuden.

På et møde lørdag den 6. oktober på Rønshoved Højskole ønsker vi at udbrede diskussionen om den almene dannelses vilkår og nødvendighed. Hermed er bolden givet op.

Lone Nørgaard er cand. mag. og lektor. Kirsten Sarauw er teolog og tidligere sognepræst. De er medlemmer af Rønshovedgruppen, hvis medlemmer desuden er: Morten Kvist, Thue Kjærhus, Henrik Jensen, Sørine Gotfredsen, Lars Christiansen og Kasper Støvring.

At modsige det vestlige forfald og anviser veje ud af det er både et åndeligt og moralsk anliggende.